

Кабінет правознавства

Ігор КОЛЯДА
Оксана БОГОМАЗ

**МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ПО ТЕМІ:
«ГРОМАДЯНСТВО УКРАЇНИ.
ОСНОВНІ ПРАВА, СВОБОДИ
І ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ»
(Правознавство. 10 клас)**

Ігор Коляда,
доктор історичних наук, професор кафедри методики навчання
суспільних дисциплін і гендерної освіти, професор
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Оксана Богомаз,
магістр історії, Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ПО ТЕМІ: «ГРОМАДЯНСТВО УКРАЇНИ. ОСНОВНІ ПРАВА, СВОБОДИ І ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ» (Правознавство. 10 клас)

Тема уроку: «Громадянство України. Основні права, свободи і обов'язки громадян України».

Мета уроку:

— формувати знання учнів з питань підстав та умов набуття громадянства України, умов втрати громадянства; конституційного статусу громадян України, прав, свобод і обов'язків;

— розкрити гарантії та механізми захисту громадян України удосконалювати навички роботи з з нормативно-правовими актами (Закон «Про громадянство України», Конституція України);

— виховувати громадянську компетентність учнів, створюючи атмосферу для формування й виявлення позиції учнів в питанні дотримання прав і свобод людини й громадянина в Україні.

Тип уроку: комбінований.

Навчально-методичне забезпечення:

Наровлянський О. Д. «Правознавство. Підручник 10 клас» (рівень стандарту, академічний рівень) — Київ: «Грамота», 2010 р.

Конституція України, Загальна декларація прав людини, Конвенція ООН про права дитини.

Наочні посібники державних символів України та присвячені захисту прав дитини.

Поняття і терміни: «громадянство України», «права людини і громадянина», «свободи людини і громадянина», «обов'язки людини і громадянина», «міжнародні стандарти у сфері прав людини», «гарантії захисту прав і свобод», «механізми захисту прав і свобод».

Хід уроку.

Організаційний момент уроку.

I. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності.

Приєм «Бліцкриг».

Спираючись на знання, отримані в 9 класі, учням пропонуються такі запитання.

1. Пригадайте, що таке громадянство? (Учні пропонують варіанти визначення.)
2. Чи всі люди мають громадянство?
3. Як називають осіб, які мають кілька громадянств?
4. Як називають осіб, які не мають громадянства жодної держави?
5. Хто такі іноземні громадяни?
6. Які способи набуття громадянства знає світова практика?

II. Вивчення нового матеріалу.

План теми уроку.

1. Громадянство України: поняття, підстави та умови набуття і припинення.
2. Поняття та загальна характеристика прав і свобод людини і громадянина. Міжнародні стандарти у сфері прав людини.
3. Гарантії та механізми захисту прав і свобод.

1. Громадянство України: поняття, підстави та умови набуття і припинення.

Розповідь.

Кожна людина живе в тій чи іншій державі і має зв'язки з суспільством, в якому вона живе. Кожна держава визнає характер взаємозв'язків суспільства та особи, держави і громадянина. Держава, як офіційний представник суспільства, юридично закріплює, насамперед в Конституції, права та обов'язки людини і громадянина. Світовий і національний досвід дає змогу встановити ряд основоположних принципів у сфері прав людини і громадянина, які дістали закріплення в Конституції України.

Проблема прав людини завжди була і залишається актуальною у сучасній незалежній державі, ім'я якої Україна. Куди ми не підемо, яка б ситуація нас не спонукала, кожен з нас мусить знати свої права, а ті, хто не знає, повинні ознайомитись з ними. Одним з напрямків такого ознайомлення буде розповсюдження серед молоді буклету, який ви виготовите сьогодні за допомогою знань з права та вмій і навичок комп'ютерної грамотності.

Робота в «малих групах».

Опрацювання Закону України «Про громадянство України».

Вчитель поділяє клас на 5 груп (по 4 учні) і дає завдання:

1-а група опрацює підстави набуття громадянства України (ст. 6);

2-а група — умови набуття громадянства України (ст. 9);

3-я група — яким особам Україна не надає своє громадянство (ст. 9);

4-а група називає підстави припинення громадянства; пояснює процес виходу з громадянства України (ст. 18);

5-а група називає та пояснює обставини, за яких особа втрачає громадянство України (ст. 19).

Через 5 хвилин кожна група презентує своє запитання.

Стисла характеристика з використанням структурної схеми.

Норми, що стосуються набуття громадянства України, об'єднані в розділі II Закону України «Про громадянство України» і утворюють окремий субінститут громадянства.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про громадянство України» громадянство України набувається:

- 1) за народженням;
- 2) за територіальним походженням;
- 3) унаслідок прийняття до громадянства;
- 4) унаслідок поновлення у громадянстві;
- 5) унаслідок усиновлення;
- 6) унаслідок встановлення над дитиною опіки чи піклування, влаштування дитини в дитячий заклад чи заклад охорони здоров'я, в дитячий будинок сімейно-

го типу чи прийомну сім'ю або передачі на виховання в сім'ю патронатного вихователя;

7) унаслідок встановлення над особою, визнаною судом недієздатною, опіки;

8) у зв'язку з перебуванням у громадянстві України одного чи обох батьків дитини;

9) унаслідок визнання батьківства чи материнства або встановлення факту батьківства чи материнства;

10) за іншими підставами, передбаченими міжнародними договорами України.

У законодавстві держав про громадянство існує декілька засобів припинення громадянства (**робота зі схемою**).

САМОСТІЙНА РОБОТА

Аналіз правових ситуацій.

З метою закріплення знань учнів вчитель пропонує обговорити ситуації та підготувати відповіді.

Обґрунтуйте право особи у зазначених ситуаціях на набуття громадянства України і вкажіть, за якими підставами:

- дитина, що народилася в Україні, батьки якої є громадянами Польщі та мають дозвіл на тимчасове проживання в Україні;
- дитина, що народилася в Україні під час переїзду її батьків із Казахстану на постійне проживання до Німеччини;
- особа без громадянства, дід якої народився на території Закарпатської України та емігрував до США у 1939 р.;
- дитина (громадянин Росії), що була усиновлена, якщо батько — громадянин Російської Федерації, а мати — громадянка України;
- дитина, батьки якої померли (громадяни Молдови), виховується у державному дитячому будинку в Україні;
- громадянин України встановив опіку над своїм товаришем — громадянином Білорусі, який проживає в Україні і визнаний недієздатним;
- громадянин ФРН, що придбав в Україні готельний комплекс;
- громадянин Румунії, визнаний судом батьком дитини, що народилася в Україні у громадянки України.

2. Поняття та загальна характеристика прав і свобод людини і громадянина. Міжнародні стандарти у сфері прав людини.

Пояснення вчителя.

З давніх-давен люди мріяли про вільне щасливе життя без насильства, жорстокості та приниження. Для досягнення цього вони повинні мати певні права — права людини.

Історія ідеї прав людини бере свої витoki в давнині. Вже в Біблії містяться положення про цінність і недоторканність людського життя, рівності людей. В античних державах і країнах Давнього Сходу обґрунтовувалася рівність людей однаковими природними умовами їхнього походження з Космосу, «неба». І хоча за часів рабовласництва і феодалізму панувала ідея про права «вільних» людей (Аристотель, Платон та ін.), її розвиток сприяв накопиченню інтелектуального матеріалу для подальшого (буржуазного) стрибка у цьому напрямку — визнання рівності усіх людей перед законом.

Ідея прав людини, заснована на теорії природного (природженого) права, знаходить втілення в нормативних актах держав Європи і світу. Американська Декларація незалежності 1776 р. висловила фундаментальний принцип, на якому заснована демократична форма правління: «Ми вважаємо самоочевидною істиною, що всі люди створені рівними, що вони наділені Творцем певними невід’ємними правами, серед яких право на життя, свободу та прагнення до щастя». Французька Декларація прав людини і громадянина від 26 серпня 1798 р. виклала «природні, невідчужувані і священні права людини»: особиста свобода, власність, безпека і опір гнобленню; необмеженість сфери вияву свободи людини й обмеженість сфери дії державної влади; притягнення до кримінальної відповідальності лише на підставі закону (немає злочину, не вказаного в законі; немає покарання, не вказаного в законі), презумпція невинності, свобода поглядів, думки, слова та преси, яка захищається «погрозою відповідальності за зловживання цією свободою», та ін. Названі документи США і Франції стали свого роду моделлю (еталоном, зразком) для законодавчого закріплення особистих (громадянських) і політичних прав людини.

Процесу розвитку ідеї прав людини властиві як кількісні, так і якісні зміни. Кількісні зміни знання про права людини (їх множення, уточнення і конкретизація, збільшення обсягу та ін.) відбуваються в цілому з позицій і в межах того чи іншого поняття права. Якісні зміни ідеї прав людини пов’язані з переходом від попереднього до нового поняття права.

Нове поняття права означає концептуальний підхід до вивчення, розуміння, тлумачення як, держави і права, так і вже накопичених теоретичних знань про них. Безумовно, кожне нове розуміння прав людини є якісним стрибком у юридичному пізнанні.

Кожний народ зробив свій внесок у розвиток ідеї про права людини, вирішуючи цю проблему залежно від історичних обставин свого буття. Ідея прав людини, заснована на теорії природного (природженого) права, знайшла втілення в нормативних актах держав Європи й світу, які прийнято називати Міжнародні стандарти з прав людини.

Отже, **права людини** — це гарантована й захищена державою, законом наявність для особи можливості щось робити та здійснювати.

Завдання учням.

Занотувати до термінологічного словника визначення поняття «права людини».

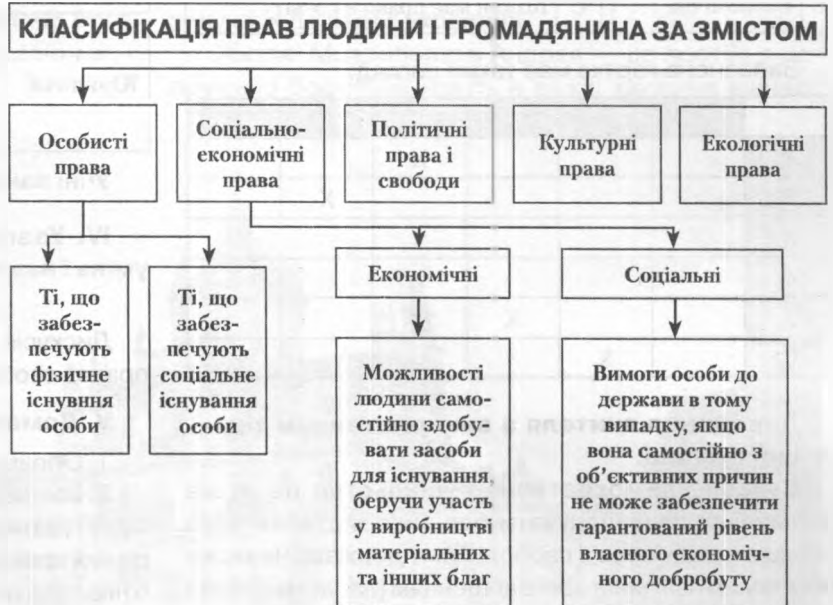
3. Загальна характеристика прав, свобод і обов’язків громадян України. Поняття й види.

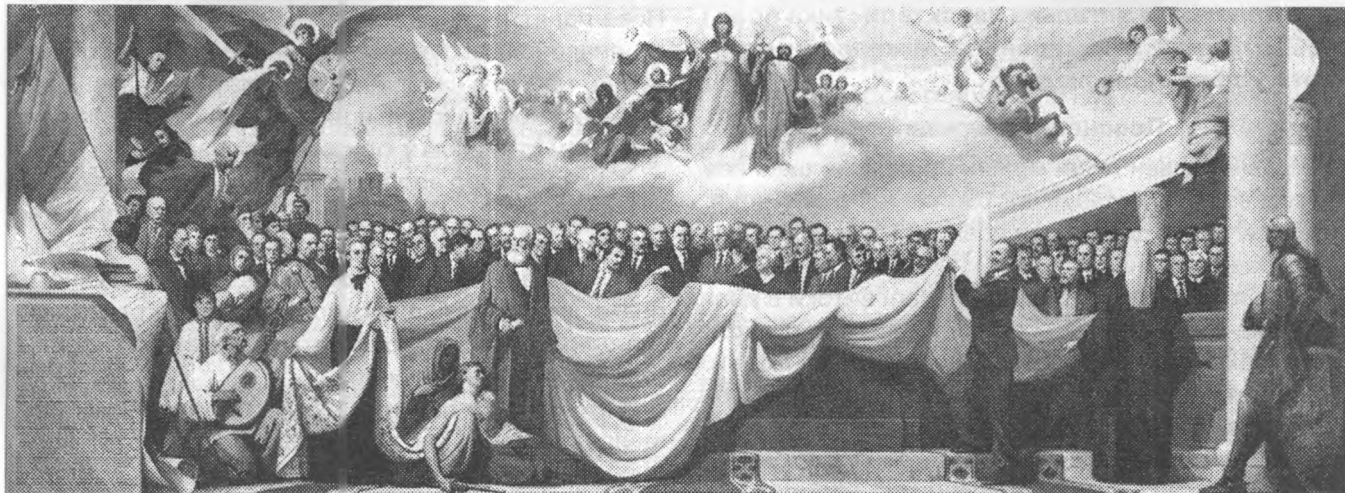
Пояснення вчителя.

Права, свободи та обов’язки людини і громадянина, які отримали конституційне закріплення, визначають конституційний статус особи. Їх називають основними правами, свободами та обов’язками людини і громадянина.

Стисла характеристика з використанням структурної схеми

Основні права, свободи та обов’язки людини і громадянина становлять певну систему і класифікуються за різними підставами. Конституція України закріплює велику кількість прав і свобод людини.

Учні занотують схему в конспект.

Робота в парях.

Учням необхідно встановити відповідність між запропонованими правами та їх видами відповідно до Конституції України. Застосовується самоперевірка. Картка з правильно заповненою таблицею надається учням.

1	Політичні права	А	Кожен має право на достатній життєвий рівень
2	Особисті права	Б	Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом
3	Соціальні права	В	Кожен має право на безпечне для життя навколишнє середовище
4	Культурні права	Г	Громадяни мають право проводити мирні демонстрації, мітинги
5	Екологічні права	Д	Кожен має право на свободу та особисту недоторканність
6	Економічні	Є	Кожен має право на освіту

Заповнена картка має такий вигляд:

	А	Б	В	Г	Д	Є
1				X		
2					X	
3	X					
4						X
5			X			
6		X				

Доведення вчителя з використанням тематичної таблиці.

Сучасне демократичне суспільство не може нормально функціонувати без використання його членами своїх прав і свобод. Тому держава не може обмежуватись лише проголошенням (наданням) прав

і свобод, вона має їх забезпечити (гарантувати) різними засобами: правовими, економічними, політичними та культурними.

«Гарантії прав та свобод людини»

Економічні	Такими гарантіями є досконалі економічні відносини, раціональна система господарства, наявні матеріальні та фінансові ресурси, які забезпечують реалізацію проголошених прав та свобод.
Політичні	Це повновладдя народу, яке здійснюється як безпосередньо, так і за допомогою передбачених законом представницьких органів. До політичних гарантій належить плюралізм у різних сферах суспільного життя (різноманітність поглядів, підходів, позицій у правовій, економічній, культурній та іншій діяльності).
Ідеологічні	Загальна культура суспільства та його членів, рівень їхньої правосвідомості.
Юридичні	Правові норми й інститути, які забезпечують можливість безперешкодного здійснення прав особи, їх охорону, захист і поновлення в разі потреби.

Учні занотують таблицю до конспекту.

IV. Узагальнення та систематизація знань, умінь і навичок.

Метод «Прес».

Дискусія на тему: «Що важливіше для людини — права і свободи чи обов'язки?»

V. Домашнє завдання.

1. Опрацювати параграф.
2. За повідомленнями засобів масової інформації підготувати матеріали про порушення прав людини в різних країнах світу й заходи, які застосовуються для їхнього захисту.